

mu umožní přesvědčit obce, že opravdu postupuje „přátelsky k životnímu prostředí“. Právě tak je pro obec i investora velice cenné, jsou-li na stavbě zaměstnání přímo obyvatelé z okolí. (Např. při budování dna skládky si nejlépe pohlídají hutnění minerální izolace a pokládání fólie, ale i pak režim na skládce. Zároveň jsou nejlepšími potlačovateli fám v místní hospodě.)

Politická kultura

Je bohužel znát, že devastace společnosti se projevuje i v kultuře jednání. Řada aktérů procesu EIA (ani na odborné, ani na politické úrovni, ani na veřejném projednání) neumí přijmout jiný názor než vlastní. Průvodním jevem toho jsou projevy osočování a napadání toho, kdo má jiný názor. Je smutné, že s tím je spojena i další negativní tvář naší povahy - závist.

Více než roční zkušenosti s procesem EIA potvrzují, že dochází k respektování původně zamýšlených, mezinárodně ověřených principů.

Přes tyto jednoznačně pozitivní zkušenosti se objevují poznatky, které nutí MŽP ČR připravit novelu procesu EIA, která by se měla zaměřit na tyto oblasti:

- Oddělení předkladu oznámení a dokumentace spolu s dřívějším a hlubším zapojením veřejnosti.
- Rozdělení seznamu posuzovaných staveb na stavby povinně posuzované (např. jaderně-energetická zařízení) a stavby fakultativní, posuzované až na základě předběžného hodnocení jejich dopadů (např. výstavba vepřína, výstavba vedení VVN a pod.).
- Úpravu rozsahu dokumentace podle typu stavby (JE - dálnice - spalovna - vepřín).
- Změnu současného systému oprávněných osob.

Miroslav Doubrava

MIROSLAV MARTIŠ

EIA koncepcí rozvoje

Jedním z klíčových principů EIA procedury je začlenit environmentální dimenzi do rozhodovacího procesu tak brzy, jak jen možno (již v počátečních fázích formulování problémů, cílů a kritérií).

Moderní právní úpravy EIA procedury proto zahrnují i posuzování vlivů realizace koncepcí (politik, programů, strategií apod.) na životní prostředí. Cílem tohoto úsilí je:

- Napomoci k lepšímu rozhodování o dalším rozvoji (koncepte je východiskem k tomu, aby každé rozhodnutí o konkrétním záměru bylo založeno na environmentální, technické, sociální a ekonomické přiměřenosti).
- Vytýčením zásadních směrů rozvoje sektoru či regionu (stanovením jeho rezerv a limitů) přispět k postupnému zavedení dvoustupňové EIA-procedury (napomoci vytyčení rozvojových záměrů před zahájením vlastní EIA-procedury jednotlivých záměrů).
- Poskytnout:
 - těm, kteří mají zájem uplatnit se v rozvoji určitého sektoru nebo regionu,
 - těm, kteří mají zájem na ochraně nenahraditelných hodnot regionu, přírodních zdrojů, kulturního dědictví apod.
 - i těm, kteří žijí v dotčeném regionu, nebo jichž se rozvoj určitého sektoru dotýká, v patřičném předstihu a v přiměřeném rozsahu výchozí informace o bariérách (limitech) a rezervách (možnostech) rozvoje daného sektoru nebo regionu, které jim umožní fundovaně se rozhodnout pro schůdné varianty jejich rozvojového záměru (včetně naplnění zákonem daných požadavků EIA-procedury k jednotlivým stavbám, činnostem a technologiím).

Podpořit pozici EIA-procedury jakožto do rozvojových aktivit důsledně včleněné procedury, svou podstatou napomáhající obecně a trvale přijatelnému poměru výdajů a přínosů (cost-benefit) i rozumně minimalizovaných nákladů ze strany investora (least-cost), nikoliv jako separovaně či v opozici stojícího retardačního činitele (faktoru) rozvoje.

- Dostat rozhodování státní správy i volených orgánů pod trvalou kontrolu veřejnosti.

V souladu se zákonem ČNR č. 244/92 je orgánem, který stanoví, zda se koncepce bude nebo nebude posuzovat z hlediska jejich vlivů na životní prostředí:

- v případě celostátní generální nebo odvětvové koncepce *Ministerstvo životního prostředí ČR*,
- v případě regionální koncepce *příslušný regionální orgán* (okresní úřad, územní odbor MŽP ČR apod.).

Koncepce, které mohou mít zvláště významný vliv na životní prostředí, by měly být zpracovávány zásadně ve variantách, jež jsou porovnávány s nulovou variantou (prolongace současného stavu, bez uplatnění kterékoliv z variant předkládané koncepce).

Na základě zadání odboru územních vazeb MŽP ČR byl Institutem aplikované ekologie Vysoké školy zemědělské v Kostelci nad Černými lesy zpracován návrh metodického návodu pro posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí. Smyslem tohoto materiálu bylo rozpracovat metodické otázky aplikace § 14 („EIA koncepcí“) zákona č. 244/92 Sb., o posuzování vlivů činností na životní prostředí, zejména:

- využití českých, zahraničních a mezinárodních právních úprav při posuzování koncepcí - vymezení pojmů nezbytných pro aplikaci „EIA procedury“ při posuzování koncepcí ve smyslu uvedeného zákona,
- kritéria variantnosti při posuzování koncepcí,
- vymezení odpovědnosti za zpracování posouzení, posudku a návrhu stanoviska,
- návrh podrobné věcné náplně procedury posuzování koncepcí,
- stanovení časového postupu při posuzování koncepcí v rámci časových limitů stanovených zákonem č. 244/92 Sb.
- uvážení a respektování specifík implementace „EIA procedury“ při zpracovávání územně plánovací dokumentace velkých územních celků a směrných vodohospodářských plánů,
- návrh obsahové náplně posouzení koncepce v duchu odpovídajícím a v rozsahu přiměřeném patřičným ustanovením a přílohám zákona č. 244/92 Sb.,
- návrh obsahové náplně posudku a návrhu stanoviska.

Obsahová náplň posouzení byla rozpracována do pěti kroků, při čemž každý z nich byl zpracován i grafickou formou (grafy, matice, tabulky):

1. krok: *kvalifikace míry závažnosti vztahu*,
2. krok: *klasifikace rozsahu působení vztahu*,
3. krok: *zhodnocení odezvy systému na působení vztahu*,
4. krok: *zhodnocení působení faktoru času*,
5. krok: A. *zhodnocení vztahů mezi jednotlivými aktivitami odvětví, jehož koncepce se posuzuje a odvětvími, podléhajícími posouzení vlivu koncepcí na životní prostředí*,
B. *zhodnocení důsledků těchto meziodvětvových vztahů z hlediska širších krajinněekologických souvislostí*.

Návrh metodického pokynu byl doplněn indikativním souborem kritérií ke zmírnění nepříznivých vlivů a ke zlepšení stavu životního prostředí pro odvětvové koncepce a pro územně plánovací dokumentaci a směrné vodohospodářské plány.

Navržený metodický postup byl ověřen na stávajícím českém agrárním programu. V rámci meziresortního připomínkového řízení bylo soustředěno 33 připomínek od 11 resortů.

V následujícím období budou tyto metodické principy dále propracovány formou několika případových studií, vycházejících z konkrétních, aktuálně projednávaných koncepcí, zvláště typu:

- *odvětvové koncepce s výrazně velkoplošnými dopady na krajinu*,
- *odvětvové koncepce s poměrně lokálními, avšak velmi významnými dopady na krajinu*,
- *územně plánovací dokumentace velkého územního celku s převážující krajinou lesozemědělského typu*,
- *územně plánovací dokumentace velkého územního celku s krajinou intenzívně urbanizovanou*,
- *směrného vodohospodářského plánu*,
- *plánu rozvoje vybraného rozsáhlejšího povodí*.

Na základě těchto zkušeností a poznatků a v souladu s případnou novelizací zákona č. 244/92 Sb., o posuzování vlivů činností na životní prostředí je třeba nyní dopracovat a prohloubit dosavadní metodické teze posuzování koncepcí tak, aby byly přiměřeně závaznou metodickou pomůckou pro aplikaci platné právní úpravy „EIA procedury“ v České republice, jež by přispěla ke zdůraznění její preventivní role předřazením do co nejvčasnějších fází předprojektové přípravy, a tak zefektivnila a zlevnila projekci a realizaci nových investičních akcí jak ve vnitrostátním, tak v mezinárodním (Espoo konvence) měřítku. Tato metodika bude vybavena i účelným softwarovým vybavením, které dovolí optimální vytřídění a sestavení souboru vstupních dat a rozumnou unifikaci jejich zpracování.

